Israel: Et kor av mot- stridende stemmer

Den israelske journalisten og forfatteren Donna Rosentahl kalte sin bok om israelerne «An ordinary people in an extraordinary land». Men alle som har oppholdt seg mye i Israel oppdager at spenningene innad i nasjonen er langt større enn i de fleste andre nasjoner.

Sidsel Wold er utenriksjournalist i NRK. Det siste året har hun bodd i Jerusalem for å studere arabisk.

TEKST: Sidsel Wold

DENNE ARTIKKELEN ER IKKE basert på vitenskapelige studier, men på erfaring fra mange og lange opphold i landet de siste 25 årene. Å skrive om israelerne er omfattende, og på tilmålt plass skal jeg prøve å gi en oversikt over de dominerende gruppene innefor det israelske samfunnet, deres bakgrunn og politiske ståsted. Få folk er så splittet politisk og delt i synet på religiøse spørsmål som israelerne. Omlag 70% av innbyggerne innenfor Israels 1967-grenser er jøder, og staten er erklært jødisk. Men hvem er egentlig jøde? Og hvem skal bestemme hvem som er det?

Det er bare *ett* av spørsmålene jødene strides om, og ett av mange spørsmål som er viktig for formingen av den ennå unge staten. For Israel har ikke bestemt seg for hva slags stat hun skal bli. En sekulær stat for alle slags jøder, eller en religiøs jødisk

stat som styres etter rabbinernes tolkninger av Moselovene og Talmud? Og hva slags rabbinere skulle i så fall styre?

Ordet *israeler* rommer dessuten mer enn en jødisk innbygger av staten Israel. For blant israelere finner vi også beduiner, drusere og palestinske innbyggere, alle med israelsk statsborgerskap. 19% av befolkningen, hver femte av Israels innbyggere, er arabere. I tiåret etter Sovjetunionens fall immigrerte over en million tidligere sovjetere til Israel. I denne gruppen regner demografer med at ca 25%-30% kvalifiserer som immigranter ifølge The Law of Return ikke er jøder (se avsnittet "Russerne kommer"). I tillegg har Israel nå en økende befolkning fremmedarbeidere som erstatter palestinsk arbeidskraft. Etter at den andre intifadaen brøt løs, stengte Israel av politiske og sikkerhetsmessige grunner palestinerne ute, og i stedet har filippinere, thailendere og andre asiater funnet lovlig og ulovlig arbeid i landet. Fremmedarbeiderne utgjør den billige arbeidskraften israelerne trenger i eldreomsorg og på kibbutzer, for å fylle det vakuumet palestinske arbeidere etterlot seg.

I april i år la Central Bureau of Statistics, Israels statlige statistiske sentralbyrå, frem sine de siste tall som viser at staten Israel har 6.780.000 innbyggere: Av dem er 5.180.000 registrert som jøder og 290.000 som ikke-jøder.

I tillegg kommer 1.310.000 palestinske arabere, drusere og beduiner. Mens 1.200.000 av den totale befolkningen er født eller har en far som er født i det tidligere Sovjetunionen. Denne artikkelen handler i hovedsak om det israelskjødiske samfunnet innenfor Israels anerkjente grenser. Når ikke annet er angitt mener jeg

heretter *jødiske israelere* når jeg skriver *israelere*.

Sionister og ashkenazim

Den sionistiske innvandringen begynte under det osmanske og senere britiskstyrte Palestina, og kom hovedsaklig i fem bølger. Det var de europeiske jødene som skulle sette mest preg på Israel de neste 50 årene. I årene fra 1904-1923 (avbrutt av første verdenskrig), gjorde de revolusjonære, de idealistiske, de glødende og drømmende sionistene sin entre. De kom i hovedsak fra Russland, Polen, Ukraina og Hviterussland. Sterkt influert av de revolusjonære strømningene i Øst-Europa planla de sin egen mønsterstat for verdens forfulgte jøder. De som ville ha et bedre liv, dro til Amerika. Hele 80% av de jødene som rømte fra jødeforfølgelser i Russland og i Øst-Europa valgte USA. Med den andre og tredje *aliyah'en* kom sentrale skikkelser som Ben Gurion, Shimon Peres, Menachem Begin Jacob Jabotinski, Golda Meir og Levi Eshkol. Disse sionistene var ikke religiøse og de drømte på ingen måte om noen rabbinerstyrt stat. Idealjoden de lanserte som den *nye jøde* kunne til forveksling ligne det nye sovjetmennesket; sterke sunne unge folk med stål i blikket og sigd i neven. De skulle pløye jorda, fylle kornkammerne og skape et nytt sosialistisk paradisi. De siste jødiske innvandrere var de urbane vesteuropeiske jødene som var på desperat jakt etter et skjulested langt fra nazistenes klør. Tysklands velutdannede og velstående jøder, de fleste sekulære, rømte fra et fedreland på randen av ragnarok og jødeutryddelser. De europeiske sionistene etablerte de jødiske organisasjonene som dannet grunnlaget for infrastrukturen i den nye nasjonen. Institusjonene Hagana,

Jewish Agency, fagforeningen Histadrut og Jewish National Fund sto klare til å fungere som hjørnesteiner i staten Israel. De europeiske jødene styrte landets utvikling frem til 1977 da Likud vant valget over Arbeiderpartiet. De europeiske jødene, *ashkenazim*, utgjør fremdeles Israels maktelite. De fleste intellektuelle, sentrale politikere, toppledere i næringslivet og ledere i den israelske hæren (IDF) har europeiske foreldre eller besteforeldre. Blant de ikke-religiøse ashkenazim finner man fredsløysen og den politiske venstrefløyen. Her finnes de som er villig til å gi opp alle okkuperte områder for en fredsavtale, samt de som er bekymret for hvilken retning Israel utvikler seg, som et turbokapitalistisk land uten fulle demokratiske rettigheter for alle dem som ikke er født av en jødisk mor. De europeiske jødets kultur med sin musikk, sin politikk, demokratiske tradisjoner og syn på religion er fremdeles det dominerende.

Sefardim og mizrahim

I årene mellom 1948-50 satte Ben Gurions regjering i gang Operasjon flygende teppe. Nå skulle verdens jøder samles i den jødiske staten, en profeti skulle gå i oppfyllelse. Operasjon flygende teppe brakte blant annet over 50.000 jemenittiske jøder til Israel. Det hadde bodd jøder i den arabiske verdenen i hundrevis av år, men med den raskt økende sionistiske innvandringen til Palestina steg problemene og antipatien mot jøder som bodde i resten av Midtøsten. Livet hadde ikke alltid vært lett for jøder i Jemen, Irak, Syria eller Egypt, men da jødene fra det arabiske Midtøsten ble hentet med fly, eller selv fant veien til det lovede land, fikk de ikke den velkomsten de hadde ønsket seg. De orientalske

jødene kalles både *sefardim* og *mizrahim* på hebraisk. *Sefardim* kommer av ordet *Svarad*, Spania. Etter inkvisisjonen i 1492, da kong Ferdinand og Dronning Isabel kastet alle jøder ut av Spania og deres gullalder definitivt var over, tok de veien til

*I bosetninger på Vestbredden bor
ortodokse og sekulære jøder side om
side. De ortodokse er der for å oppfylle
Guds plan og profetier.*

Nord-Afrika, Hellas og Tyrkia. I Midtøsten hadde Marokko og Irak noen av de største jødiske samfunnene. Ordet *mizrahim* kommer fra *Mizra*, Østen, Orienten. I Ben Gurions Israel fant de ut at deres hebraiske uttale med arabisk fonetikk, ikke var vel ansett. Ashkenazim likte ikke kultur som luktet av arabisk, og da Ben Yehuda Eliezer tok fatt på tilpasningen av gammeltestamentlige hebraisk til det moderne fellesspråket, *ivrit*, ble mange latinske ord valgt på bekostning av mulige semittiske varianter. Midtøsten-jødene hadde også med seg lokale matskikker, kosher, ja, men det var lite av de velkjente yiddishluktene som fra *gefilte fish* og *gehakte lever*. I det hele tatt synes europeerne som kom fra dannede borgelige hjem i Berlin og Wien, at de orientalske jødene lignet mistenkelig mye på araberne, som nå var den nye fienden. For europeerne var tradisjonen ofte viktigere enn religionen på denne tiden, og de syntes "orientalerne" var svært religiøse, i motsetning til dem selv. Mizrahim gikk raskt inn i rollen som Israels underklasse, arbeiderklassen. Omslaget kom med den politiske makten de fikk da de stemte inn

Likud i regjeringskontoret i 1977. Likud fanget opp orientalernes frustrasjon over europeernes undertrykkelse og arroganse. I kulturlivet derimot, har jødisk orientalisme slått igjennom. Musikkinteresserte husker kanskje Ofra Haza, og hennes internasjonale hit "Shaday". Haza vokste opp med åtte søsken i Tel Avivs bakgater, som datter av fattige immigranter fra Jemen. Hennes status i Israel som popikon betydde mye for de orientalske jødene. Men selv om de sefardiske jødene er den gruppen som er mest like araberne, er det likevel mange sefarder blant de israelerne som misliker araberne sterkest. Kanskje bunner denne antipatien i at de orientalske jødene selv er i det nedre sjikt i det israelske samfunnet og ser nedover til neste mulige hakkeoffer.

De ultraortodokse

Innenfor gruppen av religiøse jøder er det fire hovedretninger: den ultraortodokse, den ortodokse, den konservative og den reformerte. Innen de mest religiøse gruppene går også et annet skille, mellom sionister og ikke-sionister. En australsk venn av meg som jobber i en palestinsk menneskerettighetsgruppe var med sin sjef på vei inn til et møte med Yasser Arafat i hovedkvartet i Ramallah. I døren møtte de en ultraortodoks jødisk rabbiner. Hva i all verden hadde Arafat til felles med den dypt religiøse rabbi? Jo, de ser begge helst at den jødiske staten Israel aldri var opprettet. I den religiøse bydelen Mea Shearim i Jerusalem får en fornemmelsen av å være tilbake i Øst-Europa på 1800-tallet. De lange svarte kappene, nikkerslignende bukser og hodeplagg for alle kvinner og menn preger gatebildet. Guttene har *payes*, hengelokker foran ørene, mange av

kvinnene har parykker. I dette svært lukkede miljøet lever folk i sin egen verden. De gifter seg med hverandre, ofte i arrangerte ekteskap. Deres *mitzva*, gode gjerning og plikt overfor Gud, er å føde barn, og det gjør de til gangs. Gifte kvinner føder gjennomsnittlig sju barn. Familiene er ofte fattige siden mennene vier dagene til studier av Torahen. Barnebidragene er for mange eneste inntekt. "Intet menneske har lov til å opprette en jødisk stat, det har bare Gud lov til. Og hvert barn som kommer til er velsignelse fra Gud" er omkvedet hos de ultraortodokse. Finansminister Benjamin Netanyahu sa i fjor høst at *haredi-*

Palestinere som er israelske statsborgere mistenkeliggjøres av både israelske jøder og palestinere i de okkuperte områdene.

familiene burde tenke seg om etter det fjerde barnet: "De statlige barnebidragene bidrar til at i store arabiske og ultraortodokse samfunn har fedre skapt seg en jobb, nemlig å produsere barn. Jo flere barn han produserer, jo høyere inntekt får han. Om familiene ikke greier å brødfø egen familie, bør de ikke å få flere barn," sa Netanyahu.¹ Finansministerens utspill utløste sårhet og protester hos de religiøse ettersom det er Gud som bestemmer antall barn, ikke finansministeren.

I de folkerike gatene i Mea Shearim oppfattes ikke andre israelere som ordentlige jøder, siden folk i Tel Aviv og andre sekulære steder ikke følger de 613 religiøse påbudene. "De holder ikke engang koshermat eller sabbaten hellig", fnysrer de svart-

kledde. I Mea Shearim er butikkskiltene ofte på *yiddish* skrevet med hebraiske skriftegn. I denne yiddishe atmosfæren har ikke sionismen gode levekår. Her finnes ingen israelske flagg, her feires ikke Israels nasjonaldag. Bilder av unge yeshivagutter som ler og leker når resten av landet er samlet seg til ett minutt stillhet for å minne falne soldater, gjør andre israelere rasende. Nazistenes jødeutryddelser gikk hardt utover den ultraortodokse befolkningen i Europa. Da staten Israel så dagens lys bestemte derfor det regjerende Arbeiderpartiet at de overlevende *haredim*, de ultraortodokse, skulle få hegne om sine liv i fred. Siden det var standhaftige jøder av denne støpningen som hadde holdt jøedommen i live et par tusen år, måtte de få fortsette tradisjonen i *yeshivaene*, religionskolene. I 1954 gav Israels første statsminister David Ben Gurion 400 unge Torahstudenter fritak fra militæret. I dag er antallet yeshivastudenter økt til hele 30.000 som slipper den lange militærtjenesten i det de skriver seg inn på religiøse yeshivaskoler. De ultraortodoksers fritak fra militærtjenesten irriterer resten av befolkningen enormt, for de lange årene i IDF er en tung byrde for de fleste unge israelere. Menn tjenestegjør i tre år og deretter blir de innkalt til reservetjeneste flere uker hvert år til fylte 55 år. Kvinner som ikke har født barn må tjenestegjøre i to år i hæren. "Hvorfor er noen menneskers blod mer dyrebart enn andres?" står det å lese på plakaten når IDF-soldater og reservister demonstrerer mot de ultraortodoksers fritak fra verneplikten. Raseriet mot særbehandlingen av *haredim* ble fanget opp av sentrumspartiet Shinui, som ble Israels nest største parti i Knesset i 2003. Men med sin raskt økende befolkn-

ing og fordi de religiøse partiene ofte har havnet på vippen i Knesset de siste årene øker også de ultraortodokse sin politiske innflytelse.

De ortodokse

I motsetning til de ultraortodokse føler ikke ortodokse jøder noe ubehag ved å omgås sekulære jøder, og i motsetning til sine trosfrender i Mea Shearim er de ortodokse sionister. En del av de ortodokse er nasjonalistiske sionister til det ekstreme. I bosettinger på Vestbredden bor ortodokse og sekulære jøder sammen. De ortodokse er bosettere for å oppfylle Guds plan og profetier. De er ifølge seg selv de ekte sionister, de som bor der jøder skal bo ifølge Gud, i Judea og Samaria, på den okkuperte Vestbredden. The Hilltop Youth, unge ortodokse sionister med heklet kippa, jeans, rutete flanellsorter, med lite bønnesjal under armen og gevær over skulderen, mener de er jødernes fortropp i de lovede områdene. De bor under vanskelige forhold og risikerer angrep fra palestinere. Spør du hvorfor de absolutt vil bo på okkupert land, ser de triumferende på deg og sier "Dette er vårt land, våre forfedres land. Hvorfor skal ikke vi jøder få bo der vi vil? Dette landet er ikke okkupert, det er vårt."

Men tusener av andre israelere som ikke har et så åndelig forhold til jorda de bor på, velger også bosettinger fordi de får billige og romslige leiligheter nær vakker natur, som i tillegg subsidieres av staten. Blant de ortodokse er enigheten stor om at Israels grenser også må innlemme Vestbredden, ettersom området er en del av *Eretz Israel*, det landet Gud lovet jødene. Den okkuperte Vestbredden kalles konsekvent Judea og Samaria for å knytte området til jødisk historie og religion. "Dette er ikke noe

sekulære, forbigående politikere kan forhandle bort. Vi må oppfylle Guds plan, og det er å flytte tilbake til landet Gud gav oss jøder," er filosofien. "Men hvorfor må dere bo midt i det overbefolkede Gaza? Hva er de religiøse røttene her," spurte jeg bosetterne i Gush Kativ i Gaza i vår. "Gjennom denne sanden har våre forfedre vandret," svarte flere av bosetterne. Få tema skaper mer høylytte debatter enn nettopp de 250.000 bosetterne som har slått seg ned midt blant palestinere på okkupert land. Om lag 70% av israelerne er klare for en rask evakuering av de 21 bosettingene i Gaza, men når temaet er de rundt 120 bosetningene på Vestbredden, er debatten mer komplisert og emosjonell. I skrivende stund foregår det en sterk mobilisering blant de ortodokse bosetterne mot statsminister Ariel Sharon som står fast på å tvangsflytte bosetterne fra Gaza. Journalister og andre fornemmer den samme stemningen som rådet i landet rett før statsminister Itzhak Rabin ble skutt av en ortodoks jøde. Nå er også hauken Ariel Sharon lagt for hat, fordi han vil gi opp land. Drapstruslene hagler mot mannen som tidligere er kalt "bosetningenes far". Sekulære israelere som er imot bosetningene irriterer seg grundig over at bosetterne en dag er jøder, den neste dagen israelske borgere. De er jøder når de setter seg utenfor det israelske samfunnet for å bo på okkupert land. Den neste dagen er de israelere og krever at den israelske staten bruker skattepenger til å gi dem beskyttelse i form av IDF-soldater og nye bedre veier. Da Israel vant krigen i 1967 på bare seks dager, og viste seg totalt overlegen sine arabiske nabostater, ble landet grepet av en vekkelse: Ikke bare hadde Gud, som ved et mirakel, hjulpet dem til seieren. Men

israelere hadde nå kontrollen over Klage-muren i Gamlebyen, over deler av det opprinnelige israelittiske kongedømmet til Salomon og David, selve Eretz Israel. De ortodokse sionistene mente dette var et tegn, og de ønsket å oppfylle Guds kall. De første flyttet til Hebron og opprettet den første bosetningen, Kiryat Arba, i 1972.

Det sekulære Israel

Kibbutzene ble grunnlagt som sosialistiske landbrukskollektiv. Etter hvert ble det også grunnlagt religiøse kibbutzer, men kibbutzen Nir Oz er absolutt ikke av dem. På den hellige jødiske fastedagen Yom Kippur la kibbutnikene herfra svinekoteletter på grillen(!) for å protestere mot alt det religiøse. Vanlige israelere er et litt unøyaktig og uakademisk samlebegrep for de ikke religiøse israelerne. Denne gruppen er både vestlige og orientalske mainstream israelere. Vanlige israelere, folk som prøver å overleve i en vanskelig hverdag, utgjør omlag halvparten av befolkningen. Økonomiske nedgangstider gjør at langt flere israelere har sunket ned i fattigdom. Hele 1.250.000 lever under fattigdomsgrensen.² Etter cappuccinoårene, som tiden etter Oslo-avtalen i 1993 ble kalt, ble israelerne rammet av håpløshet og pessimisme. Etter at Taba-forhandlingene i 2000 brøt sammen, føler mange et det ikke er noen på palestinsk side å snakke med. Nyhetene er dårlige, utsiktene elendige. Enkelte lukker ørene for nyheter. På treningsstudioet i Hebrew University henger tv-apparater foran tredemøllene. På skjermene er det naturprogrammer, sport og matprogrammer. Folk skal slappe av mentalt, mens de ruster seg opp fysisk. Nyheter er bannlyst her. Innenfor denne gruppen sekulære israelere finnes de fleste

av dem som ønsker en fredsavtale med palestinerne, og som vil gi opp okkupasjonen bare man får leve i fred og gå på kafé uten redsel. Dette er folk som irriterer seg over bosetterne som kjører sitt eget løp og nærmest styrer israelsk politikk. Dette er folk som gjerne skulle sett Arbeiderpartiet og venstresiden styre, men som ikke ser

De orientalske jødene gikk raskt inn i rollen som Israels underklasse.

noen leder de tror på. Og i redsel for å få noen i familien blåst til himmels av palestinske selvordsbombere stemte de inn Ariel Sharon i statsministerstolen. Dette er folk i it-bransjen, akademikere, kelnerne på trendy kafeer, ansatte i varehus, studenter – alle slags folk. Når de treffer utlendinger spør de som amerikanerne “Why do they hate us so much?” De lurar på hvorfor europeere og vestlige journalister ikke kan eller vil forstå deres situasjon. Vanlige israelere ønsker bare leve i fred og synes det er rimelig at de vil beskytte seg mot terror. De føler seg tryggere med separasjonsmuren. De har verken overskudd eller interesse av å reise ut og se på muren, selv om israelske grupper organiserer Critical Tours, et tilbud for israelere som vil se muren og palestinske landsbyer der IDF har knust hus med egne øyne. Så godt som alle israelere kjenner noen som er rammet av selvmordsbomber. Selv har jeg flere venner som kjente noen som ble rammet av siste bussbombe i Jerusalem, enda jeg bare har bodd i Jerusalem et år. Det tar tid å bearbeide sorg, og overskuddet går til å trøste og hjelpe venner, naboer og familie som har mistet noen. Det er vanskelig nok

for vanlige folk å fordøye dette, for så også å skulle sette seg inn i palestinernes lidelser. I vår viste meningsmålinger i Ha' aretz at 70% av palestinerne støtter selvmordsaksjoner. Med slike tall er det vanskelig å mobilisere et sterkt jødisk engasjement for palestinernes sak, når hver familie har nok med seg og sine. Heller ikke palestinernes opprinnelige sympatisører og støttespillere i Israel, den radikale venstresiden, blir skånet for terroren i bussene eller i kafeene. Selvmordsbomberne skiller ikke mellom venn og fiende, araber eller jøde.

Russerne kommer

Etter at Sovjetunionen falt sammen, åpnet dørene seg for russiske jøder. Med på lasset fulgte mange andre som også ville til Israel, eller retttere sagt til Vesten. Men allerede før jernteppet åpnet seg, i 1970, ville regjeringen Meir åpne for mer jødisk innvandring. The Law of Return, som garanterer enhver jøde i verden retten til å slå seg ned i staten Israel, ble endret og åpnet for innvandring av ikke-jødiske ektefeller. For å få statsborgerskap i Israel er det derimot nok å være "kvart jøde", det holder med en jødisk bestefar eller bestemor. Men jødisk halakkisk lov sier noe annet, for ifølge *den religiøse loven* er man bare jøde om man er født av en jødisk mor. Farskapet teller ikke. Immigranter med jødisk bestefar er ikke jøder ifølge rabbinerne. I mange tilfeller har de skriftlærde rett i sin skepsis, for mange av immigrantene velger heller de russiskortodokse kirkene fremfor synagoger. Mer enn en million russere har kommet til Israel i løpet av de siste ti årene. Kampen om de russiske stemmene i valgkampene er hard, for russerne er ingen trofaste velgere. De har

liten sans for palestinernes kamp for egen stat. Fra Russland har de klart i minne muslimske tsjetsjenere som sprengte russiske boligblokker og brakte terrorfrykt inn i det russiske samfunnet. Mange av russerne er, sammen med de etiopiske immigrantene, ofte nederst i det israelske samfunnet. Og de hakker videre nedover – av de IDF-soldatene som blir klaget inn er russiske soldater overrepresentert. Med russernes stemmer fikk Likud-partiet en ny maktbase. Få russere er å finne i fredsbevegelsen. Derimot er de vanligere å finne i de store bosettingene, for eksempel i Ariel som ligger langt inne på Vestbredden der 40% av de 20.000 innbyggerne er russere. I likhet med sefardene er russerne et folk som ikke har blitt flasket opp i en demokratisk tradisjon.

Israelske arabere

Hver femte israelske statsborger er araber, druser eller beduin. Denne gruppen er mellom barken og veden. Araberne går ikke inn i IDF, men det er ikke uvanlig å treffe på drusere og beduiner i israelsk militæruniform. De arabisktalende druserne og beduinene som velger å tjenestegjøre i IDF eller i israelsk politi er hatet av andre palestinere. De palestinske araberne som er israelske statsborgere mistenkeliggjøres av både israelske jøder og av palestinerne i de okkuperte områdene. De nyter en høyere levestandard enn andre palestinere, i tillegg har de pressefrihet og gratis helse-tjeneste. Men prisen for å bo i det vestlige Israel betales med rasisme og ekskludering i arbeidslivet. Arbeidsløsheten blant arabere i Israel er langt høyere enn for jøder. Araberne ønsker seg selvfølgelig et Israel der alle borgere er likestilt, men i dag er den jødiske staten for jøder og de

demokratiske rettighetene gjelder for jødiske statsborgere. "Hva med oss," spør etterkommerne etter araberne som bodde i daværende Palestina da sionistene kom. "Vi er også en del av dette landet, vi var her først, men vi er ikke ønsket." Men flere meningsmålinger det siste året har vist at 37-40 % av jødiske israelere støtter en form for tvangsflytting. Etter fire år med intifada og ingen palestinsk fredsbevegelse er det mange israelere som mener at jøder og arabere må leve adskilt. Mange israelere ser på araberne som risikomomenter. Både da turistministeren ble skutt og drept i Hotel Hyatt i Øst-Jerusalem og da bomben på Hebrew University gikk av, var arabere med israelske identitetspapirer innblandet. Israelere er redde for at arabere i Israel kan bli rekruttert, påvirket eller presset til å utføre terror mot israelere. De palestinske araberne bor for det meste i nord og deres hovedstad er Nasaret. Balansegangen for araberne er å være lovlige innenfor det israelske lovverket, samtidig som de ønsker å vise solidaritet med sine lidende brødre på Vestbredden og i Gaza. Krisen kom i oktober 2000. Arabiske israelere demonstrerte i flere israelske byer til støtte for Al Aqsa-intifadaen. Israelsk politi skjøt mot demonstrantene og drepte 13 arabere, alle israelske statsborgere. Dette var et sjokk for araberne i Israel. "Den dagen visste jeg at vi var akkurat like lite verd for israelerne som palestinere i Jenin og i Rafah som bare slaktes ned," sa Naser Aoun til meg i sommer. Han er kristen palestiner fra Nasaret, han er lærer og har prøvd å samarbeide med israelske fredsfolk for å skape større forståelse og grunnlag for sameksistens. "Vi arabere i Israel har vel alltid følt oss litt bedre, mer akseptert. Vi har høyere utdanning, vi snakker hebraisk og jobber med

jødene her. Vi lever side om side. Men den dagen da 13 av våre ble skutt, brast det. Vi mistet mange illusjoner og nå er jeg redd for å bli deportert fra Nasaret, for å bli tvangsflyttet. Israelerne vil ikke ha oss her," sier Naser trist, men med en undertone av bitterhet.

• f •

1 Netanyahu til Ha' retz 11. september 2003

2 Peter Hirschberg, Global Policy Forum, og Michael Melchior, "An immoral state" i Ha' aretz 19. august 2004

BAKGRUNNSLITTERATUR:

William L. Cleveland: «A history of the Modern Middle East», Westview Press 2000

Göran Rosenberg: «Det tapte landet. Israel – en person-
1 i g
historie», Aschehoug, 2002

Donna Rosenthal: «The Israelies», Pree Press 2003